

MATERIEEL STRAFRECHT – HOORCOLLEGES

Hoorcollege 6A, 08-10-2018, Overgangsrecht, art. 1 lid 2 Sr

Art. 1 lid 1 Sr bepaalt dat geen feit strafbaar is zonder daaraan voorafgaande wettelijke strafbepaling. Hierdoor lijkt het dat de wet die gold ten tijde van het begaan van het strafbare feit moet worden toegepast. Het kan echter zo zijn dat de gedraging van de verdachte ten tijde van de gedraging onder één bepaling viel, maar tijdens de berechting onder een andere. De wet kan namelijk veranderen. Ook kan het zijn dat er op het gepleegde delict inmiddels een lichtere straf kent. Welke regel de rechter moet toepassen is een probleem van het **overgangsrecht**: art. 1 lid 2 Sr.

In de bovenstaande gevallen is art. 1 lid 2 Sr van toepassing. Bij een verandering in de wetgeving na het tijdstip waarop het feit is begaan moet de bepaling worden toegepast die het meest gunstig is voor de verdachte. Dit wordt ook wel het *lex mitior*-beginsel genoemd. Art. 1 lid 2 Sr is de algemene regel van het overgangsrecht. Het is een **aanwijzing** voor de wetgever, omdat de wetgever ervan mag afwijken. De wetgever mag dus bepalen dat de oude wet van toepassing blijft op oude feiten, ook al is de nieuwe wet gunstiger voor de verdachte. Een minder gunstige wet toepassen is niet toegestaan. Voor de rechter is het echter een **regel**. De rechter is verplicht om de meest gunstige bepaling toe te passen.

Verdragsrecht

Art. 15 lid 1 IVBPR en art. 49 lid 1 EU Handvest bevatten ook het *lex mitior*-beginsel. Deze bepalingen zien echter alleen op de straf en niet op het **gedrag**, in tegenstelling tot art. 1 lid 2 Sr. Art. 7 lid 1 EVRM zegt niets over het *lex mitior*-beginsel. Lange tijd werd dan ook geen invulling gegeven aan het beginsel. Dit werd anders in de zaak *Scoppola*. Vanaf deze zaak leest het EHRM namelijk wel een *lex mitior*-beginsel in art. 7 lid 1 EVRM. Het EHRM leest het *lex mitior*-beginsel namelijk in het legaliteitsbeginsel van de bepaling zelf. De reden hiervoor is dat geacht mag worden dat de rechter de straf toepast die hij **proportioneel** acht. Met straffen moet terughoudend worden omgegaan, dus wanneer er geen noodzaak is om te straffen moet dit ook niet worden gedaan. Wanneer een nieuwe wet geen of een lichtere straf op een feit stelt, zou het **disproportioneel** zijn om de oude, zwaardere straf op te leggen. Bovendien is het voor de verdachte ook **redelijk** om de nieuwste bepaling toe te passen gelet op de **voorzienbaarheid** voor de burger.

Er bestaat verschil tussen art. 7 lid 1 EVRM en art. 1 lid 2 Sr. Art. 1 lid 2 Sr ziet op de meest gunstige **strafbepaling** en daarmee niet alleen op de straffen, maar ook de strafbaarheid. Art. 7 lid 1 EVRM ziet op ‘gunstigere bepalingen’ en daarmee niet alleen op gunstigere strafbedreigingen. Uit *Scoppola* blijkt niet of het beginsel alleen betrekking heeft op de meest gunstige **straffen**.

Ratio art. 1 lid 2 Sr

Wanneer wetgeving verandert zijn twee situaties denkbaar: het recht wordt gunstiger of ongunstiger voor de verdachte. Wanneer de nieuwe wet ongunstiger is voor de verdachte dient de oude wet te worden toegepast, wanneer de nieuwe wet gunstiger is, moet deze wet voorgeschreven worden. Het nieuwe, gunstigere recht moet volgens de wetgever worden toegepast om **andere redenen dan het EHRM**. De wetgever verandert de wet omdat hij van mening is dat dit nieuwe recht beter is. Aangezien dit recht **beter en rechtvaardiger** is, dient het ook zo snel mogelijk te worden toegepast.

Verhouding art. 1 lid 2 en legaliteitsbeginsel (art. 1 lid 1 Sr)

Art. 1 lid 2 Sr wordt soms gezien als een **inbreuk** op art. 1 lid 1 Sr. Art. 1 lid 1 Sr verbiedt immers het verbod van terugwerkende kracht, terwijl lid 2 dit toestaat wanneer het om gunstiger recht gaat. Deze opvatting is echter niet juist. Lid 1 maakt geen inbreuk op lid 1, aangezien het een wet in formele zin is en lid 1 ook in de Grondwet staat. Een wet in formele zin mag immers geen inbreuk maken op de Grondwet. Bovendien doet lid 2 niets af aan lid 1. Wanneer het nieuwe, gunstigere recht wordt toegepast is nog steeds voldaan aan lid 1, dat de strafbaarstelling van het feit **ten tijde van het begaan ervan** vereist.

Wetgeving in de zin van art. 1 lid 2 Sr

Wanneer sprake is van **wetgeving** werd besloten in de zaak *Venlose Koppelaarster*. Verdachte werd vervolgd voor het bevorderen van het plegen van ontucht met een minderjarige. De vrouw in kwestie was op dat moment 21 jaar oud, wat destijds nog minderjarig was volgens het Burgerlijk Wetboek. Ten tijde van de berechting was de wet veranderd en was men minderjarig tot 21 jaar. Het slachtoffer was dus niet meer minderjarig en verdachte beriep zich op art. 1 lid 2 Sr. De strafwet was niet veranderd, aangezien de leeftijd was geregeld in het Burgerlijk Wetboek. De Hoge Raad oordeelde echter dat dit moest worden meegewogen. Niet alleen moet worden gekeken naar de strafbepaling zelf, maar ook naar de wetten die **van invloed zijn** op de strafwet en er **invulling geven** aan geven. Dit wordt ook wel de **materiële leer** genoemd. Er hoeft niet gekeken te worden naar de het procesrecht.

Veranderingen in de zin van art. 1 lid 2 Sr

Er moet sprake zijn van een **verandering** in de wetgeving. Wanneer door verdachte een feit wordt begaan dat strafbaar is gesteld in een **tijdelijke regeling**, ontstaat de vraag of er wel sprake is van een verandering. Kan de persoon zich tijdens de berechting op art. 1 lid 2 beroepen als de bepaling inmiddels weer is opgeheven en de gedraging niet meer strafbaar is gesteld? De Hoge Raad **beperkt** in deze gevallen de materiële leer en oordeelt dat de verdachte wel strafbaar is.

Voor *Scoppola* vond de Hoge Raad dat er sprake moest zijn van een **gewijzigd inzicht** over de **strafwaardigheid** van een feit en daarmee een gewijzigde **rechtsovertuiging** van de wetgever. Door deze opvatting beperkt de Hoge Raad de materiële leer. Er wordt niet meer gekeken naar **alle** veranderingen in de wetgeving, maar enkel naar de veranderingen omtrent de **strafwaardigheid**. Na *Scoppola* oordeelde de Hoge Raad dat onderscheid moet worden gemaakt tussen de **sanctiebedreiging** en de **delictsomschrijving**.

Wijziging in de sanctionering

Ten eerste kan sprake zijn van een verandering in de **strafbedreiging** bij een **bijzonder delict**. De nieuwe wet kan bijvoorbeeld een lagere strafbedreiging stellen. De Hoge Raad vond al dat de verdachte hiervan moest profiteren, aangezien dit getuigt van een gewijzigde rechtsovertuiging. *Scoppola* heeft aan dit oordeel niets veranderd. Na *Scoppola* is bepaald dat de verdachte **altijd** moet profiteren van een lagere strafbepaling, ongeacht of er sprake is van een **gewijzigd inzicht** van de wetgever.

Ten tweede kunnen andere wijzigingen plaatsvinden in de sanctiebedreiging bij de **algemene regels** (alle delicten). Vroeger moest de rechter kiezen tussen een gevangenisstraf of een geldboete, beide toepassen was niet mogelijk. Later werd de wet gewijzigd en kon de rechter dit wel doen, of een geldboete en een taakstraf opleggen. Dit was gunstiger voor de verdachte.

In *NJ* 1997, 442 beging de verdachte een delict ten tijde van de oude wet, maar werd berecht in de periode dat de nieuwe wet was ingetreden waar een gevangenis- of taakstraf plus een geldboete mogelijk was. De nieuwe regels omtrent het **sanctierecht** waren dus gunstiger voor de verdachte. De Hoge Raad oordeelde dat deze de nieuwe wet wel gunstiger is voor de verdachte, maar niet getuigde van een **gewijzigd inzicht** van de wetgever met betrekking tot de strafwaardigheid van het **concrete delict**. De rechter mocht van de Hoge Raad de nieuwe bepaling dan ook niet toepassen.

Na *Scoppola* veranderde deze opvatting. *Scoppola* maakt geen onderscheid tussen regels over sanctierecht die betrekking hebben op het feit of de strafbaarheid, maar geeft in alle gevallen aan dat de verdachte moet profiteren van de lichtere straffen als de nieuwe wet die biedt. Tegenwoordig geldt dan ook dat de rechter **zonder toetsing aan de maatstaf van gewijzigd inzicht**, zowel bij strafbedreiging op het **concrete delict** als bij de **algemene regels** van sanctierecht, de meest **gunstige bepaling** moet toepassen. Voor *Scoppola* was dit enkel het geval bij de strafbedreiging van het concrete delict en niet bij de algemene regels van sanctierecht. De strafbepaling hoeft dus niet gewijzigd te zijn met het oog op het oude feit.

Veranderingen die verband houden met de delictsomschrijving

Wanneer het **gedrag** niet meer strafbaar is onder de nieuwe wet ontstaat een andere situatie dan tijdens de oude wetgeving. *Scoppola* was op dit punt niet zo duidelijk als bij de sancties. Na *Scoppola* oordeelt de Hoge Raad dat *Scoppola* geen verandering brengt in het oordeel over de veranderingen die verband houden met de delictsomschrijving. Veranderingen moeten daarom verband houden met de **delictsomschrijving**, waaronder de verandering in de **bestanddelen** of het vervallen van de **strafbaarstelling**. Strafrechtelijke aansprakelijkheid wordt immers bepaald door de regels die gelden ten tijde van het **plegen** van het strafbare feit. Een **uitzondering** hierop is als er sprake is van een **gewijzigd inzicht** van de wetgever omtrent deze strafwaardigheid van de **voor de wetswijziging** begane strafbare feiten. Als de wetgever tegenwoordig vindt dat de feiten die **toen** zijn gepleegd, **toen** al niet meer strafwaardig waren (ook al waren deze nog wel strafbaar gesteld), moet de nieuwe bepaling wél worden toegepast.

Gewijzigd inzicht

Het is niet altijd duidelijk wanneer er sprake is van een **gewijzigd inzicht** door de wetgever. In het gunstigste geval geeft de wetgever dit zelf aan in de nieuwe wet. Dit is echter meestal niet het geval. Dit is lastig voor de rechter, want meestal kent de rechter de wil van de wetgever niet.

Er is in ieder geval geen sprake van gewijzigd inzicht bij strafbepalingen die naar hun aard **tijdelijk** zijn bedoeld, bijvoorbeeld een vervoersverbod gedurende een bepaalde ziekte. De rechter zal dan oordelen dat art. 1 lid 2 Sr niet van toepassing is en het oude feit is nog steeds strafbaar. De wijziging is immers maar tijdelijk.

Er is ook geen sprake van gewijzigd inzicht bij veranderingen van **technische aard**, vooral wijzigingen in de **ordeningswetgeving**. Dit was het geval in een arrest van de Hoge Raad over *Scoppola*, waar verdachte werd veroordeeld voor een inrichting in werking hebben zonder vergunning. Bij de wetswijziging was dit niet langer verboden, maar zag het verbod op het niet aanmelden van het in werking hebben van deze inrichting. Regels die eerst in vergunningen stonden, werden nu in de wet opgenomen. Inhoudelijk was dus niets veranderd, alleen maar op technisch vlak door de verandering van vergunningen naar algemene regels. De Hoge Raad oordeelde dat er geen sprake was van een **verandering over de strafwaardigheid van het oude feit** en dat art. 1 lid 2 Sr niet van toepassing was. Dit was ook het geval bij een zaak over de zogenaamde Eerstedagsmelding.

Er is wel sprake van een gewijzigd inzicht bij bijvoorbeeld opheffing van de strafbaarstelling van euthanasie. Eerder was dit strafbaar maar door een **veranderende opvatting in de maatschappij** werden bepaalde vormen van euthanasie niet meer strafwaardig geacht, ook niet door de wetgever. Dit werd later gecodificeerd, waardoor er sprake was van een gewijzigd inzicht. Als de zaak over de Venlose Koppelaarster in deze tijd zou spelen, zou de wetgever ook hebben moeten nagedacht over de strafrechtelijke consequenties en niet alleen de privaatrechtelijke. Als dit is meegewogen moet de opvatting die geldt voor het Burgerlijk Wetboek ook gaan gelden voor het Wetboek van Strafrecht. In dat geval is er ook sprake van een gewijzigd inzicht.

Bijzondere categorie

Wanneer er een ander **handhavingssysteem** gehandhaafd wordt, kunnen bepaalde strafbaarstellingen vervallen. Zo kan een strafrechtelijke sanctionering worden vervangen door een **niet-punitieve sanctie**, bijvoorbeeld een schadevergoeding. Wanneer deze wetten wijzigen is het duidelijk dat de wetgever iets niet langer **strafwaardig** vindt (enkel **sanctiewaardig**). Het ligt voor de hand dat een verdachte hiervan moet profiteren en dus de nieuwe straf voor de verdachte moet gelden.

Wanneer een strafrechtelijke sanctionering wordt vervangen door een ander **punitief** handhavingssysteem ligt dit anders. Een voorbeeld is een strafbaarstelling die wordt vervangen door een bestuurlijke boete. In deze gevallen oordeelt de Hoge Raad dat de rechter de maatstaf moet toepassen van het **gewijzigde inzicht** omtrent de strafwaardigheid van het feit. Hij blijft bij zijn inzicht dat de veranderingen verband moeten houden met de delictsomschrijving, waaronder de veranderingen in de bestanddelen in verband met de invoering van een ander handavingsregime. Wanneer iets niet meer strafrechtelijk, maar bestuursrechtelijk wordt afgedaan, is er geen sprake van een gewijzigd inzicht. Dit wordt immers enkel gedaan omdat het bestuursrecht in bepaalde gevallen **effectiever** is, niet omdat het inzicht is veranderd. Art. 1 lid 2 Sr is dan ook niet van toepassing. Wel moet de strafrechter rekening houden met nieuwe, **lagere strafmaxima** van de (bestuurlijke) sanctie binnen het nieuwe handhavingssysteem.

Hoorcollege 6B, 10-10-2018, Klachtrecht en hoorplicht

Terreinverkenning

Art. 318 Sr betreft het delict **afdreiging**. Over het algemeen wensen slachtoffers bij dit soort delicten vervolging, maar niet altijd. Het slachtoffer kan er **belang** bij hebben dat er niet wordt vervolgd, omdat er anders bijvoorbeeld bedrijfsgeheimen naar buiten komen. Ook art. 285b Sr (**stalking**) is een delict waar de belaagde vaak wel wil dat het gedrag stopt, maar niet wil dat het tot een openbare strafzaak komt waar intieme details naar buiten treden. Een derde voorbeeld van een is art. 247 Sr. Het artikel stelt het strafbaar om **ontuchtige handelingen** te plegen met iemand beneden de zestien jaar. Zedendelicten waar een klachtvereiste aan hing zijn onlangs veranderd in **hoordelicten**. Het slachtoffer kan hierdoor vervolging door een klacht niet meer blokkeren, maar het slachtoffer moet wel te allen tijde gehoord worden.

Ratio klachtdelicten

In sommige gevallen is het belang van het slachtoffer zo groot dat het algemeen belang moet wijken. Dit is bijvoorbeeld het belang dat ongewenste ruchtbaarheid naar buiten treden die getroffen als pijnlijk ervaren. Deze ruchtbaarheid is vooral het openbare proces waardoor iedereen inzage kan krijgen in de details die tijdens de zitting worden behandeld.

Het klachtrecht is een vorm van een **opgeschort vervolgingsrecht**. Totdat er een klacht is ingediend, kan er niet vervolgd worden. Wanneer er iets misgaat bij het klachtrecht zal dit leiden tot **niet-ontvankelijkheid** van het OM; de derde materiële vraag.

Bij klachtdelicten moet altijd worden gekeken naar **art. 64 Sr**, de algemene bepaling bij klachtdelicten. Bovendien moet gekeken worden in de **bepaling van het delict zelf**. Tot slot moet gekeken worden in art. **164 e.v. Sv**.

Indiening klacht

Op grond van art. 164 en 165 Sv is een klacht een **aangifte** plus een **verzoek tot vervolging**. Het mag mondeling of schriftelijk en moet plaatsvinden bij de (hulp)officier van justitie. In de praktijk kan ook enkel een verzoek tot vervolging worden ingediend.

Verzoek tot vervolging is iets anders dan een aangifte. Dit probleem speelde in de zaak *spugende militair* waar het hof geen uitdrukkelijk verzoek tot vervolging kon vinden. Echter oordeelde het hof dat het een feit van algemene bekendheid was dat iemand die aangifte deed ook vervolging wenste. De Hoge Raad ging hier niet in mee. Volgens de Hoge Raad is het privéleven van het slachtoffer bij klachtdelicten in het geding waardoor **uitdrukkelijk** moet blijken dat het slachtoffer inderdaad een verzoek tot vervolging indient. In de **praktijk** is er echter een gemakkelijk middel om dit te corrigeren: het bestaan van een klacht kan alsnog worden aangenomen indien op grond van de terechtzitting komt vast te staan dat de klager ten tijde van de aangifte de **bedoeling** had dat vervolging zou worden ingesteld. Wanneer dit het geval is, zal de rechter bij het berekenen van de termijn moeten kijken naar de datum van de aangifte. Die datum is bepalend voor de termijn, het uitdrukkelijke verzoek tot vervolging tijdens de terechtzitting werkt voor de termijn dus terug tot het moment van aangifte, dan gaat de termijn lopen.

Wanneer de klacht niet bij de officier van justitie wordt ingediend, doet de Hoge Raad hier niet erg moeilijk over. Wanneer vaststaat dat de klachtgerechtigde een klacht wilde indienen, is het enkele feit dat dit niet bij de officier werd gedaan geen aanleiding tot niet-ontvankelijkheidsverklaring van het OM.

Opsporing

Pas wanneer een klacht wordt ingediend, is het delict **vervolgbaar**.

De vraag ontstaat of ook pas na de klacht aan de **opsporing** kan worden begonnen. In de zaak *NJ 1978/692* oordeelde de Hoge Raad dat rekening moet worden gehouden met de ratio van het klachtdelict. Dit belang kan al door een opsporingsambtenaar worden benadeeld, dus onderzoek ter **voorbereiding** van de vervolging mag slechts worden ontnomen als er een **klacht is ingediend** of degene die **tot klacht gerechtigd** is te kennen heeft gegeven opsporingsonderzoek te wensen. Het omgekeerde geldt ook: opsporingsonderzoek is altijd gerechtvaardigd wanneer er een klacht is ingediend. Wanneer opsporing plaatsvond zonder klacht is de opsporing onrechtmatig, wanneer later toch een klacht wordt ingediend wordt de opsporing met terugwerkende kracht rechtmatig.

Wanneer zonder klacht **algemene opsporing** plaatsvindt (door bijvoorbeeld de recherche) zal niet snel sprake zijn van schending van de rechten van het slachtoffer. Wanneer er sprake is van **specifieke opsporing** (huisbezoek) is dit een ander verhaal.

Absolute en relatieve klachtdelicten

Bij **absolute klachtdelicten** gaat het enkel om het **delict**. Wanneer een delict is aangewezen als klachtdelict kan het altijd vervolgd worden.

Bij **relatieve klachtdelicten** gaat het daarentegen om de **persoon** die het delict pleegt. Pas wanneer het delict is aangewezen als relatief klachtdelict én de dader en het slachtoffer in een bepaalde **relatie** tot elkaar staan, kan het delict worden vervolgd. De relatieve klachtdelicten zijn de **vermogensdelicten** diefstal, afpersing, verduistering en vernieling. Art. 316 Sr geeft aan dat de bovenstaande delicten moeten zijn **begaan** door de bloed- of aanverwanten in rechte lijn (omhoog en omlaag). Ook de bloed- of aanverwanten van de zijlinie (broers, zussen, schoonzussen en zwagers) en de van tafel en bed of goederen gescheiden echtgenoot behoren tot deze relaties. De **echtgenoot** en **geregistreerd partner** (art. 90octies Sr) op het **tijdstip van vervolging** zijn uitgezonderd van vervolging: er geldt een **absolute vervolgingsuitsluiting**. Wanneer deze mensen zijn betrokken bij het delict kan er geen sprake zijn van een klachtdelict zoals in art. 316 lid 2 Sr, tenzij een echtscheiding wordt uitgesproken.

Art. 316 Sr is een bepaling die is opgenomen na de diefstalbepaling (art. 310 Sr). Wanneer sprake is van vernieling is art. 316 Sr van toepassing. Art. 316 Sr wijst echter ook op de absolute vervolgingsuitsluiting, dus hier moet altijd naar worden gekeken wanneer er bijvoorbeeld sprake is van diefstal tussen echtgenoten! Wanneer er sprake is van afpersing door middel van mishandeling, kan de mishandeling zelf wel worden vervolgd. De afpersing door middel van de vervolgingsuitsluiting niet, maar de mishandeling kan hier los van worden gezien.

In sommige gevallen kan een absoluut klachtdelict **samengaan** met een relatief klachtdelict. Een voorbeeld hiervan is afdreiging. Dit kan handig zijn wanneer je op het moment van aangifte nog niet wist wie de dader was en later bleek dat het de zoon was van het slachtoffer. In dat geval moet men namelijk opnieuw aangifte doen omdat gekeken moet worden of het slachtoffer na kennisneming hiervan een klacht wil indienen.

Bij absolute klachtdelicten gaat het om de **daad**. Wanneer men aangifte doet, doet men dit dus niet tegen een specifieke persoon. Men heeft niet de keus om onderscheid te maken in personen. Dit kan wel bij relatieve klachtdelicten. De klacht wordt daarmee **splitsbaar**. Wanneer een vader ontdekt dat drie van zijn zoons een delict hebben gepleegd en maar een zoon de aanstichter is geweest, is het mogelijk om alleen een klacht in te dienen tegen die zoon en niet tegen de andere twee. Wanneer er nog een vierde persoon bij betrokken was die een vriend was van de zoons, geldt het klachtrecht niet. Het klachtrecht werkt namelijk persoonlijk vanuit de verdachte gezien. Bij afdreiging kan wel een absolute klacht blijven bestaan tegen de vriend.

Wanneer aangifte wordt gedaan en nadien een relatie blijkt, is een klacht vereist. Bij een absolute klacht tegen afdreiging is nog een latere relatieve klacht vereist waaruit blijkt dat men inderdaad een klacht wil indienen tegen degene waarmee men in relatie staat.

Klachtgerechtigden

Art. 64 Sr bepaalt dat degene **tegen wie het feit is begaan** een klacht kan indienen. Niet iedereen kan zelfstandig een klacht indienen, bijvoorbeeld personen **onder de zestien jaar**, personen die anders dan wegens verkwisting **onder curatele** staan en degene die een **geestelijke stoornis** heeft. Van deze geestelijke stoornis is sprake indien men zijn eigen belangen in dit specifieke geval niet kan **overzien**.

De Hoge Raad gaat hier niet soepel mee om, er wordt niet snel aangenomen dat iemand zijn belangen niet kan overzien. Wanneer de bovenstaande personen een klacht willen indienen is de **wettelijke vertegenwoordiger** de klachtgerechtigde.

Wanneer degene tegen wie het feit is gepleegd is **overleden** bepaalt art. 65 lid 2 Sr dat de echtgenoot/geregistreerd partner, de ouders en de broers en zussen een klacht kunnen indienen, tenzij duidelijk is dat de overledene deze vervolging niet heeft gewenst. De wet spreekt niet van een **rangorde**. Dit kan in sommige gevallen conflicten opleveren binnen families. Art. 65 lid 3 en 4 Sr geven andere bijzondere gevallen aan. Lid 3 spreekt bijvoorbeeld van een klacht tegen de wettelijk vertegenwoordiger, lid 4 van de wettelijke vertegenwoordiger die de belangen zelf niet kan overzien.

Wat betreft de casusvragen is zeer van belang dat ook gekeken wordt naar het artikel van het delict zelf. Soms bestaan namelijk **bijzondere klachtgerechtigden**, bijvoorbeeld degene wiens ambtsgeheim is geschonden (art. 272 lid 2) of iemand die een onderneming bestuurt (art. 273 lid 3). Deze bijzondere regelingen zetten de algemene regeling opzij. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij meened, waar alleen een rechter de klacht mag indienen op grond van art. 207b Sr.

In *NJ* 1974/454 had iemand een paspoort gestolen wat op naam stond van de broer van de verdachte. Dit was dus diefstal met een relatie binnen de sfeer van de relatieve klachtdelicten (art. 316 Sr). De Hoge Raad oordeelde dat in zulke gevallen moet worden ingezien dat degene tegen wie het feit gepleegd wordt, degene is aan wie het paspoort toebehoort. Dit kan de broer zijn, maar ook de staat. Wanneer het paspoort aan de staat toebehoort is er geen klachtdelict en kan er gewoon voor diefstal vervolgd worden. De staat is immers geen relatie. Iets soortgelijks speelde in de zaak *Fascistische honden* waar de verkeerde grondslag ten laste was gelegd. In die zaak kon men om de tenlastelegging heen kijken en enigszins van de grondslagleer afwijken.

Pluraliteit van klachtgerechtigden

In sommige gevallen zijn meerdere personen klachtgerechtigd. Dit is bijvoorbeeld het geval bij diefstal van een televisie door de zoon van zijn ouders. Wanneer de televisie aan beide ouders **toebehoort**, zijn er twee klachtgerechtigden. In zulke gevallen is het voldoende dat **één van de klachtgerechtigden** een klacht indient.

Bij het delict **stalking/belaging** is het niet voldoende dat één klachtgerechtigde de klacht indient. Elke klachtgerechtigde die in de zaak relevant is (en in de tenlastelegging voorkomt) moet een klacht indienen of er moet sprake zijn van een volmacht. Wanneer het gezin bestaat uit twee ouders en een dochter van jonger dan vijftien jaar, dan mag de dochter zelf geen klacht indienen. Dan zijn twee klachten vereist, waar één ouder namens de dochter de klacht indient.

Termijnen

De algemene aspecten over de termijnen staan beschreven in art. 66 en 67 Sr. Binnen drie maanden na **kennisname** van het feit **door de klachtgerechtigde** moet de klacht worden ingediend. Lid 2 van art. 66 Sr geeft aan dat als de termijn begonnen is en daarna conversie plaatsvindt van klachtgerechtigden, de termijn niet opnieuw begint te lopen. Wanneer de klachtgerechtigde vader van een vijftienjarige kennisneemt van een feit begint de termijn te lopen. Wanneer de vijftienjarige zestien wordt, gaat de termijn niet opnieuw lopen.

Bij **relatieve klachtdelicten** geldt art. 316 lid 3 Sr. De termijn van drie maanden begint in dat geval te lopen vanaf het moment dat van de **relatie** kennis wordt genomen.

Het intrekken van een klacht kan gedurende acht dagen na indiening (art. 67 Sr). Als een klacht eenmaal is ingetrokken kan dit niet worden hersteld.

De hoorplichten: art. 165a & 167a Sv

Kinderen **jonger dan zestien jaar** en personen die anders dan wegens verkwisting **onder curatele staan** (art. 1:378 BW) kunnen zelf geen klacht indienen. Wel moeten deze personen verplicht worden **gehoord** op grond van art. 165a Sr. In de zaak *Rex* is besloten dat **zodanig** in strijd moet zijn gehandeld met het **zorgvuldigheidsbeginsel** dat dit zou moeten leiden tot **niet-ontvankelijkheid**.

Art. 167a Sr is de vervanger van klachtdelicten bij **zedenzaken**. De regeling geeft een extra waarborg dat bij deze delicten strafrechtelijk optreden volgt. De Hoge Raad heeft bepaald dat het OM alleen niet ontvankelijk is als aan de belangen van het kind **ernstig** tekort wordt gedaan. Het OM heeft wat deze hoorplicht betreft dus een **inspanningsverplichting**. De rechter heeft geen ambtshalve verplichting om te kijken of hieraan is voldaan.